

ΗΠΕΙΡΟΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΑΝ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΕΤΣΙΟΣ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΞΥΓΓΡΑΜΜΑ
ΙΔΡΥΘΕΝ ΚΑΙ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ
ΠΡΟΝΟΙΑ ΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΞΥΡΪΔΩΝΟΣ ΒΛΑΧΟΥ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ, ΔΕ ΤΩΝ ΗΠΕΙΡΩΤΩΝ
ΠΕΡΙΚΛΕΟΥΣ ΒΙΖΟΥΚΙΔΟΥ
ΕΝ ΒΕΡΟΛΙΝΩ,
ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΑΝΑΓΝΟΣΤΟΠΟΥΛΟΥ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΑΛΚΙΒΙΑΔΟΥ ΚΟΝΤΟΠΑΝΟΥ
ΕΝ ΙΩΑΝΝΙΝΟΙΣ

ΕΝ ΙΩΑΝΝΙΝΟΙΣ
ΕΝ ΤΗ ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΙ

ΕΤΟΣ ΠΡΩΤΟΝ
1926

Ε.Υ.Δ της Κ.ε.Π.
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2008

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΑΝ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΕΤΣΙΟΣ

Ε.Υ.Δ της Κ.τ.Π
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2008

ΓΡΑΜΜΑΤΑ
ΑΝΑΦΕΡΟΜΕΝΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑΝ ΤΟΥ ΣΟΥΛΙΟΥ
ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΑΡΓΗΣ

ΥΠΟ
ΔΗΜ. Μ. ΣΑΡΡΟΥ
Γυμνασιάρχου

(*Ἐκ τῶν ἀρχείων τῆς Ἰονίου Γερουσίας*)

Εἰς τὴν εὐμενῆ πρόσκλησιν τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Ἰωαννίνων ὅπως ἀποστείλω ἐργασίαν μου διὰ τὰ *Ἡπειρωτικὰ Χρονικά*, ὧν ἡ ποθητὴ ἔκδοσις μεγάλως με χαροποιεῖ, μὴ δυνάμενος ἐπὶ τοῦ παρόντος ν' ἀνταποκριθῶ ὡς ἐπεθύμουν, διότι δὲν ἔχω ἐνταῦθα τὰς λαογραφικὰς καὶ ἄλλας εἰς τὴν Ἡπειρον ἀναφερομένας ἐργασίας μου, οὐδὲ καὶ τὰ κατάλληλα βιβλία μου, ἔκρινα οὐχὶ ἀπρόσφορον πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ περιοδικῆ ὅπως ἀποστείλω ἀντιγράψας ἐκ τῶν *Ἀρχείων τῆς Ἰονίου Γερουσίας* (δεσμῶν) γράμματά τινα ἀναφερόμενα εἰς τὴν εὐκλεῖα τοῦ Σουλίου καὶ τῆς Πάργης ἱστορίαν (1799 — 1804), ὧν τὴν ὑπόδειξιν ὀφείλω εἰς τὸν εὐγενῆ φίλον κ. Σπυρίδωνα Θεοτόκην, ἔφορον τοῦ ἐν λόγῳ ἀρχείου. Μὴ εὐρίσκων ἐνταῦθα πάντα τὰ κατάλληλα βιβλία πρὸς ἀντιπαραβολὴν δὲν δύναμαι νὰ βεβαιώσω κατὰ πόσον πάντα τὰ δημοσιεύόμενα γράμματα εἶναι ἀνέκδοτα. Καὶ ἐξ αὐτῶν καταφαίνονται αἱ ἐλπίδες, ἃς ἐστήριζον ἐπὶ τῆς ἐκλάμπρου Ἰονίου Γερουσίας οἱ ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας αὐτῶν καὶ τῆς πατρίδος ἀγωνιζόμενοι ἡρωϊκοὶ ἐκεῖνοι ἄνδρες κατὰ τοῦ τυράννου τῆς Ἡπείρου Ἀλῆ, ὧς καὶ ἡ ἀντίληψις καὶ προστασία, ἣν ἐκείνη παρεῖχεν αὐτοῖς πάντοτε, ἔστω καὶ μετ' ἐπιφυλάξεως.

Ἐν τοῖς ἀρχείοις τούτοις τῆς Γερουσίας σώζονται καὶ ἐπιστολαὶ τοῦ Ἀλῆ πασᾶ, παραπονουμένου πρὸς αὐτήν, ὅτι προστατεύει τοὺς εἰς τὰς Ἰονίους νήσους καταφεύγοντας μετὰ τῶν οἰκογενειῶν των ἀρματωλοὺς καὶ κλέπτας, ὡς καὶ τοῦ περικλεοῦς σχολάρχου τῶν Ἰωαννίνων Ἀθανασίου Ψαλίδα, ἃς θὰ δημοσιεύσωμεν προσεχῶς.

Ἐν τοῖς δημοσιευομένοις ἀντιγράφοις ἐτηρήσαμεν τὰς ἀνορθογραφίας τῶν πρωτογράφων.

Ἐν Κερκύρα τῇ 10 Ἀπριλίου 1926

ΔΗΜ. Μ. ΣΑΡΡΟΣ
Γυμνασιάρχης

Α'.

Τῶν ηληκρινεστάτων μου, και ἠγάπητόν μοι φίλον σιὸρ κοιτη Σπύρο Θεοτόκη και σιὸρ Στάμω Χαλκιοπούλω και σιὸρ Χριστόδουλω Ντόρια πανευτυχος δοῦνι εἰς Κορφους.

Ηληκρηγέστατι και ἀγαπημενι μου φίλη σιὸρ κόντε Σπύρο και σιὸρ Στάμω Χαλκιοπούλω και Νσιὸρ Χριστόδουλω Ντόρια κατὰ πολὰ σᾶς χαιρειῶ και με ἀγάπην τῆς καρδίας μου σᾶς ἀσπαζωμε. μετὰ τὴν ἐρώτισιν τῆς πόθινοτάτης μοι ὑγείας σᾶς κάνο γνωστόν ὁ κηνὸς ὄχθρὸς τῆς ἀνθρωπότητος και τύραννος Ἄλι πασᾶς ἐκηνίθη πάλην ἐνάντιον μου. γιρεύει δυναστικός τὰ τρία χωριά να τοὺς ἀφανίσι και να τοὺς διόξη· ἐγὼ ὁμος ὁποὺ ἐστάθικα πάντοτε βωεῖθὸς τοὺς ἀπόφάσισα να τον ἀπαντήσω με πόλεμων και ὁ θεὸς ὁποὺ γνωρίζη τὴν ἀθωότητά μας ἄς μας δόσι δύναμην και ἄς μᾶς βωιθήσι. λιπὸν παρακάλο τὴν φιληκὴν σας ἀγάπην· να με προφθάσετε με ἤτη τρόπον ὑμπορίτε· και με λόγων και με ἔργον διὰ να ὑμπορὸ να τοὺ ἀντισταθῶ· να πάρω τὸ δικεὸν μου· και να γλητώσω πτοχὰ χωρία. διατι ἐγὼ ἀ[πο]φάσισα η μαζή τους να γλητώσω η μαζή τους να χαθῶ στοχασθήτε ἀγαπιμένι μου πὸς εἶνε κακὸς γίτωνας ἀν λάβη ισχὴν να μᾶς νικήσι. τάφτα βιέος δὲν μου μένι ἄλλο παρὰ να σας ἀγαπὸ ἀπὸ καρδίας.

[Δέλβινον] 1799 : σεπτεμβρίου 16.

ἀγαπητος φιλος
ΜΟΥΣΤΑΦΑ ΠΛΕΑΣ
(τ. σ.)

Β'.

Ἐκλαμπρότατοι και πανευγενέστατοι ἄρχοντες τῆς χώρας
τῶν Κορυφῶν ταπεινῶς προσκυνου̐μεν σας

Με μεγαλην θλυψιν και με θερμα δακρυα λαμβανομαι το θαρος να σας φανεροσομαι την μεγαλην δυστυχιαν και φοβεραν στεροχωριαν οπου εχωμε απο τριαντα χιλιαδες ασκερη του Αλη πασα και ολοι η Τζαμουρια επερικυκλωσαν ολον τον τοπον μας και με καθημερινους πολεμους μας επηραν διάφορα χωρια μας και το περισσοτερον οτι τοπον μας επηραν εκτισαν κτιρια με τον νουν τους να μας στενοχωρεσουν ανισως δεν ημπορεσουν με πολεμον να μας παρουν να παραδοθουμε θελιματικως δια να μας σωσουν ηκοσι χιλιαδες ψυχαις οπου ημαστε ως καθως εκαμαν και τους

δυστυχομένους Πρεβεζανούς και αλους πολους Ρωμαιοὺς οπου ελαβαν εἰς τα χερια τους. σας φανερονομε ευγενεστατοι αρχοντες και αφενταδες οτι ο σκοπος του Αλη πασα και ολον των Τουρκων ειναι να χαλασουν ολους τους Ρωμαιοὺς οπου βρισκονται εἰς την Ρουμελη και πασκουν με καθε τροπον να λαβουν τον τοπον μας ὅπου εἶναι δυνατος διατι δεν φοβονται καθε εχθρον απο πολεμον δια να αποστατισουν και ανισως απο κακην μας τύχην ακολουθιση ο χαλασμος εἰς εμας ελπιζομαι να εγνωρισεται οτι δεν θελει λαβεται καλοσυνη και η αφεντια σας μητε τὰ αλλα ολα νησια. δια τουτο σας περικαλουμαι μετα θερμων δακρυον αυτου οπου ερχονται η εδικη μας να τους βοηθησεται με οτι τροπον ημπορειται, τοσον και ὁ υπερεξοχωτατος Ζακωφ οπου η ελπιδα του εως την σημερον μας κρατει ζωντανους οσον με καθε αλον τροπον οπου να ημπορεσεται ως καθῶς η εδικη μας στοματικα σας θελη ομιλησουν. καθε ελεος και βοηθειαν οπου να καμεται δεν ειναι δια ημας μονον αμη δια ολους τους Χριστιανους· δια αυτο θελει σας το ανταποδοση ο Κυριος και εἰς την παρουσαν ζωην και εἰς την μελουσαν ζωην και ημεις θελει σας μεινομεν υποχρεοι και καθε κερον να σας το ανταπληροσομε με το κεφαλη μας και με το αιμα μας· δεν ανφιβανομεν εἰς την εδικην σας ευσπλαγχνίαν. με ολον το σεβας σας προσκυνουμεν.

1 Αλοναρίου 1800 απο Σουλῆ

Κουιζονικα	Διμο	Φωτο	Τουση	Ναση
(τ. σ.)	Δρακι	Τζαβελι	Ζερβα	Φωτο [μαρι]
	(τ. σ.)	(τ. σ.)	(τ. σ.)	(τ. σ.)
Διαμαντη	Κολιο	Κοκο	Γιωτη	
Μαρχο	Δημητρο	Φοτο	Τζαλα	
(τ. σ.)	(τ. σ.)	(τ. σ.)	(τ. σ.)	

[Ἐπιγραφή:] «Τον εκλαμπροτάτον και εδγεγεστατον ἀρχόντον της χορας τον Κοριφον

Εἰς Κοριφούς»

Γ'

[Ἐπιγραφή:] «Το ὑψιλοτατο πρέντζιπαι Θεοτόκι αὐθέντα ημῶν ὕγιος

εἰς Κορφοὺς

Ἐμψυλώταται Πρεντζηπαι αὐθέντα ὑμῶν δουλικὸς προσκυνουῖμεν.*

Δεν λοῖπομεν μαι το ταποινόν μας ἡράμα ὅς ὁμοπυσι διὰ νὰ σας

[Σημ. Μετὰ τὴν προσφώνησιν σφραγίς τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου]

φανερόσομε τὴν παρῖστασιν καὶ διστιχίαν τῆς πατρίδος μας ὡς καθὼς οἷον εἶναι γνωστὰ τα ὅσα ἐτραβείσαμεν ἕως τότε καὶ πάλιν ὁ γιτόνας μας ἐχθρὸς τοῦ γαίνους μας δὲν λείπει μαὶ κάθαι ἀπειστοῖαν καὶ μαὶ καθαι τρόπους διὰ νὰ μᾶς χαλάσῃ ζητόντας τὴν μπατριδαν μας, καὶ ἐμῖς ἀποφασίσασαι νὰ ἀπαιθάνουμεν ἄλλοι μικρὴ καὶ μαὶγάλη καὶ ὄχοι νὰ παραδοθούμαιν εἰς τὰ χεῖρα του, τότε ἀρχεῖσαι νὰ μαζόνει ἀσκερη καὶ νὰ κάνει καὶ μουςαβατιρέδες μαὶ ὄλην τὴν Τουρκιαν διὰ νὰ ἔρθῃ ἀπανουμις, διὰ τοῦτο καὶ ἐμῖς προσπεύτομαιν καὶ παρακαλουμαιν τὴν ὑμψυλότη σας καὶ συνατόρους διὰ νὰ μας εὔρεθῦται ὡς ὁμοπυστεὶ Χριστειανεῖ ὅτι ἔχουμαιν μαὶγάλην χρίαν διὰ καμπόσες μπάλες ἀπὸ λιτραις τρεῖς καὶ τρισύμισαι ὅσα οἷον φανουν εὐλογον διὰ νὰ ὑμποραῖσομεν νὰ ἀντεισταθοῦμεν ὅτι ὁμαῖστεν πολὰ χριαζούμαιν ἀπὸ αὐτῶ καὶ αὐτὰ μυστικὸ τὸ τρόπο διὰ νὰ τὰ λάβομαιν, διὰ τοῦτο ἐπαρακαλαίσασαι καὶ τὸν ἀδελφόν μας Μαγιὸρ Χρίστο Καλόγερον διὰ νὰ σᾶς ὁμιλίσει στοματικὰ μαὶ ἔναν ἐδικόν μας, ταῦτα καὶ μαῖνομεν εἰς τὴν ὑμψυλήν σας ἀπόκρισιν εἰς τὰς προσταγὰσας πάντα: — 1803: ἀπριλίου 25 Σουλει: —

δουλι σας ταποινεῖ καὶ ὑπόχρεει τῆς ὑμψυλότι σας:

Κουζτο	Δημο	Ζηκο	Τουσας	Κοκας	Γιανκι	Πίλιο	Νασια	Ναση
Ληκας	Δρακος	Τζαβελας	Ζεβας	Τακλῆς	Σιχος	Πουσοπος	Πενουκας	Φοτομαρας
(τ. σ.)	(τ. σ.)	(τ. σ.)	(τ. σ.)	(τ. σ.)	(τ. σ.)	(τ. σ.)	(τ. σ.)	(τ. σ.)

Δ'

Γαληνοτάτη Σύγκλητος τῆς Ἑπτανήσουν Ρεπούπλικας.

Ἡ παράδοσις τοῦ Σουλίου γενομένη ἐτούταισ ταῖς ἡμέραισ μᾶς ἐπεφόρτισε μίαν μεγάλην βάσανον καὶ κίνδυνον φοβερόν εἰς τὸν ταλαίπωρον τοῦτον τόπον μας, καὶ τώρα μάλιστα εἶναι ὁ στενότατος ἐκεῖνος καιρὸς ὅπου σφικτὰ χρειάζεται τὴν κραταιὰν καὶ φιλεύσπλαγχνον προστασίαν σας καθὼς μὲ ἔλεος καὶ εὐμένειαν μεγαλειοτάτην τὴν ἐδείξετε πάντοτε εἰς ἡμᾶς ἕως ἄρτι. Ἡ παράδοσις αὕτη ἔγινε πρῶτον μερικῶς πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν κατὰ τὸ μέρος Κιάφα, καὶ τότε μὲ θλίψιν εἶδαμεν ἕξαφνα εἰς τὰ σύνορά μας πλῆθος ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν καὶ παιδίων Σουλιώτες μὲ ζῶα αὐθεντικὰ καὶ συνοδευόμενοι μὲ προσταγὴν τοῦ ὑψηλοτάτου Βελῆ πασα μὲ τὴν ὁποίαν μᾶς ἐπρόσταζεν νὰ ἤθελε τοὺς δεχθούμεν δίδοντάσ τους κατοικίας καὶ κάθε ἄλλην ἀναγκαίαν βοήθειαν, ἡμεῖς ὅμως προσκολημένοι πάντοτε εἰς τὰς βασιλικὰς διαταγὰς καὶ οὕτως ἀκόμη ἐρμηνευόμενοι ἀπὸ τὸν ἐκλαμπρότατον μπέη μας ὄχι μόνον δὲν τοὺς ἐδεχθήκαμεν, ἀλλ' ἀκόμη καθημερινῶς τοὺς ἀποδιώξαμεν καὶ ὅσον τὸ κατὰ δύναμιν τοὺς ἀπομακρύναμεν· δὲν εἶχαμεν ἀκόμη λυτρωθῆ τελείως ἀπὸ

τὸ μέγα τοῦτο φορτίον ὅταν τὴν χθὲς ἀνελπίζτως περιλαμβάνομεν ἀν-
 (θρῶπ)ον τοῦ ὑψηλοτάτου Ἄλῃ βεζύρη προσφέροντος εἰς ἡμᾶς προσταγὴν
 του νὰ διώξωμεν τοὺς Σουλιώταις καὶ ὄσους ἠθελαν εὑρεθοῦν εἰς τὸν τό-
 πον μας νὰ τοὺς πιάσωμεν καὶ νὰ τοὺς παραδώσωμεν ζωντανοὺς εἰς χεῖ-
 ρας του. Τὸ παράδοξον δὲ βλέπομεν εἰς τὸν αὐτὸν καιρὸν νὰ τοὺς ἀκο-
 λουθεῖ πλῆθος ἕτερον Σουλιωτῶν με ζωᾶ τοῦ βεζήρη καὶ με ὅλα τὰ ἄρ-
 ματά τους μ' ὄλον ὄπου καὶ ἐτούτους εὐθὺς ἐτρέξαμεν καὶ με ὄλους τοὺς
 τρόπους μακρὰν τοὺς ἐδιώξαμεν μ' ὄλον τοῦτο τὴν σήμερον μᾶς ἐπρό-
 φθασαν εἰς τὰ σύνορά μας ὡς τέσσαρες χιλιάδες Τούρκοι τοῦ αὐτοῦ βε-
 ζύρη φοβερίζοντάς μας καὶ ἀποστέλλοντας δεύτηρην προσταγὴν του ὑπο-
 χρεώνοντάς μας νὰ τοὺς πιάσωμεν ἢ μόνοι μας ἢ με τὴν συνεργίαν τῶν
 αὐτῶν ἀποσταλμένων στρατιωτῶν του καὶ νὰ τοὺς δώσωμεν εἰς χεῖ-
 ράς του.

Εἶναι πρόδηλον λοιπόν, ὦ γαληνοτάτη σύγκλητος, ἀπὸ τὴν σύντομον
 ταύτην περίληψιν καὶ ἀπὸ τὰ ἀντίγραφα ὄπου Σᾶς συνοδεύομεν πόσον
 ἐπίβουλαις ἐναντίον μας εἶναι ἡ ἐπιχείρησις τοῦ ὑψηλοτάτου τούτου ἀν-
 θεντὸς θέλοντας νὰ ἀπολέσῃ τὴν ζωὴν μας καὶ τὴν ἡσυχίαν μας με τὴν
 πρόφασιν τούτων τῶν ἐχθρῶν του ὄπου εἶχεν εἰς χεῖρας καὶ εἰς τὴν ἐξου-
 σίαν του καὶ με ἀν(θρώπ)ους του τοὺς ἐξαπέστειλεν ἐδῶ διὰ νὰ μᾶς χα-
 λάσῃ. Εἰς τόσον μέγαν κίνδυνον ὄλος ἐτούτος ὁ ταπεινὸς καὶ ταλαίπω-
 ρος λαὸς γονυπετῶς προσπίπτει εἰς τὴν γαληνότητά Σας καὶ ταπεινῶς
 περικαλεῖ νὰ προφθάσετε σπουδαίως εἰς βοήθειάν του διὰ μίαν λοιπὸν
 τοιαύτην σφικτὴν αἰτίαν καὶ ἵνα στοματικῶς ἱμφορμάρουν τὴν γαληνό-
 τητά σας καὶ συνομιλήσουν περὶ τούτου Σᾶς ἀποστέλλομεν πρέσβεις
 με πληρεξουσιότητα τοὺς εὐγενεῖς κυρίους Γεώργιον Βασιλᾶ, καὶ Πανα-
 γιώτην Δεσύλλα καὶ ἀπεγδεχόμενοι με βεβαίαν ἐλπίδα τὴν κραταιοτάτην
 βοήθειαν καὶ προστασίαν τῆς ὑμετέρας γαληνότητος οὕτως με ὄλον τὸ
 βαθυτάτον σέβας καὶ ταπεινὴν εὐλάβειαν διαμένομεν.

Γ' ἀργηθεν εἰς τὰς 18 : δεκεμβρίου 1803 : Ε : Π :

Πρὸς τὸ Γαληνοτάτον Σενάτον τῆς Γα-
 ληνοτάτης Ἐπιανήσου Ρεπούλικας.

Τῆς ὑμετέρας γαληνότητος
 Ταπεινοὶ καὶ εὐπειθέστατοι δοῦλοι :

Πρόεδροι

= Νικολος Βεργος
 = Σπύρος Δημουλίτζας
 Γιανούτζος Μαυρογιάννης
 Αναστασις Βασιλας

«Ἴσον ευγαλμένον ἀπὸ τὸ Μπουγιουρτί τοῦ ὑψηλοτάτου Βελῆ πασᾶ

(τ. σ.)

1803

Νοεμβρίου

Σούλι

Ἐγαπητοί μου προεστῶτες τῆς Πάργας, μετὰ τὸν χαιρετισμὸν μου, σᾶς φανερόνω, ὅτι τούτων τῶν Σουλιώτων ὅπου τοὺς ἔδωσα ῥάη καὶ ἐπροσκύνησαν νὰ τοὺς δεχθῆται αὐτοῦ ὄλους εἰς τὸν τόπον σας κατὰ τὸ Μπουγιουρτί μου ὅπου ἔχουν, καλτῆ καὶ δὲν τοὺς θελήσεται, ἔχουν τὴν ἄδειάν μου νὰ σταθοῦν ὅπου νὰ θελήσουν σὲ κάθε βασιλικὸν τόπον, χωρὶς νὰ τοὺς γένη καννένας μανές· καὶ μετὰ καιρὸν ἀνίσως θελήσουν νὰ γυρίσουν εἰς τὰ μέρη μας κατὰ τὸ σιαρταμάν, ὅπου τοὺς ἔχω δώση, ἔχουν τὸ ἡτζιαζάδι μου νὰ ἔλθουν καὶ ὑγειαίνετε».

Σημ. Τὸ ἀνωτέρω γράμμα, δημοσιευθὲν καὶ ἐν σελ. 31 τοῦ Β' τόμου τῆς Ἱστορίας Σουλίου καὶ Πάργας [ὑπὸ Χρ. Περραιβοῦ] Βενετία 1815, ὑπὸ χρονολογίαν 15 Νοεμβρίου 1803, ἀνεδημοσίευσεν ἐκεῖθεν ὑπὸ χρονολογίαν 14 Δεκεμβρίου ὁ Π. Α. Σ(αλαμπάντας) ἐν τῷ ὑτ' αὐτοῦ ἐκδοθέντι βιβλίῳ *Τὸ Σούλι*, Ἀθήναις 1860 σελ. 164 κ.έ. προσπαθῶν ματαιῶς διὰ μακρῶν ν' ἀποδείξῃ αὐτὸ ψευδές. Δ. Μ. Σ.

Βεζῆρ Ἀλῆ πασᾶ

(τ. σ.)

Ὅρισμὸς ἀπὸ τὸν ὑψηλότατον, καὶ χαιρετισμὸς καὶ εἵδησις πρὸς ἐσᾶς ὑπεραγαπητοί μας ῥαϊᾶδες Παργινοί. Σᾶς δίδομεν τὴν εἵδησιν, ὅτι ἐλάβομεν τὸ ἀγαπητὸν ἡμῖν γράμμα σας καὶ εἶδομεν τὰ ὅσα μᾶς ἐγράψ(ε)τε περὶ τῶν Σουλιώτων, ὅτι πῶς εἶχον γράμμα ἐδικὸν μας διὰ νὰ ἔλθουν αὐτοῦ. μὲ λάθος τὸ γράφετε· ἐδικὸν μας μπουγιουρτί δὲν εἶχαν, μόνον ἀπὸ τὸν διωρισμένον ἄνθρωπόν μας εἰς αὐτὸν τὸν πόλεμόν τους ἐπῆραν ἓνα ῥάη μπουγιουρτῆ διὰ νὰ κατέβουν εἰς τὰ ἰζεφλικά μας Λάμαρης νὰ κατοικήσουν, καὶ εἰς τὰ ἰζεφλικά τοῦ Φράρη καὶ νὰ γένουν ῥαϊᾶδες καὶ αὐτοὶ καθὼς ἔχομεν καὶ τοὺς ἄλλους. αὐτοὶ ὁμως δὲν ἠκολούθησαν ἔτζι, ἀλλὰ ἦλθαν ὄλοι εἰς τὴν χώραν σας μὲ σκοπὸν ὅπου καὶ συντένσωρα πάλιν νὰ μὴν παύσουν, μόνον νὰ κάμουν ταῖς συνηθισμέναις κακίαις τους· διὰ τοῦτο στέλνομεν ἐξεπίτηδες τοὺς ἐπιφέροντας τὸ παρόν μας καὶ ὅσοι Σουλιῶται ἦλθον αὐτοῦ νὰ τοὺς πιάσετε εὐθὺς καθὼς κρατεῖ τὸ σύνορόν σας καὶ νὰ τοὺς δώσετε τῶν ἐρχομένων ἀνθρώπων μας. τὸ μεράμι μου ὅπου τοὺς ζητῶ δὲν εἶναι πῶς θέλω νὰ τοὺς σκοτώσω, ἐπειδὴ ἂν ἤθελα στὸ χέρι μου τοὺς εἶχα, μόνον ἐγὼ δὲν ἔχω αὐτὸν τὸν σκοπὸν παρὰ νὰ τοὺς φέρω στὸ ῥαϊλίκι. διὰ τοῦτο καὶ ἐσεῖς δὲν πρέπει νὰ μου προφασίζεσθε, μόνον νὰ ἀκολουθᾶτε τὴν ἀλήθειαν τὴν γειτονικὴν καὶ νὰ σᾶς ἀγαπῶ καθὼς με

προστάζει ὁ πολυχρονημένος κραταιότατος βασιλεύς μας, ὡς καὶ οἱ ἴδιοι δὲν ἠμπορεῖτε νὰ τὸ ἀρνηθῆτε, ὅπου στὸν μουσααβέ σας κοσοῦρι δὲν ἔχω κάμει καὶ δὲν κάμνω. λοιπὸν ἰδοὺ ὅπου στέλλομεν καὶ τὸν ἐδικὸν μας Χασάν ἀγά, ὅπου ὅσοι δὲν ἐστάθησαν ἔξω νὰ γένουν θαιᾶδες μόνον ἐμπῆκαν αὐτοῦ διὰ νὰ ἐβγαίνουν ἀπὸ καιρὸν εἰς καιρὸν νὰ κάμνουν τὰ κακά, ὅπου ἔκαμνον εἰς τὸν κόσμον, αὐτοὶ νὰ πιασθοῦν ὅλοι ἀπὸ ἐσᾶς καὶ νὰ δοθοῦν εἰς χεῖρας τῶν ἀνθρώπων μου. μὴ κάμνητε ἀλλέως μόνον καθὼς ἐπιθυμοῦμεν τὸ συμφέρον σας καὶ σᾶς παραγγέλλομεν ἔτσι νὰ κάμνητε, ἐπειδὴ τὸ γνωρίζετε καὶ μόνοι σας κάμνοντας τὰ ἐνάντια τῆς συμβουλῆς μας ζημίαν μεγάλην θὰ προξενήσητε εἰς τὸν ἑαυτὸν σας καὶ ὅχι κανένα διάφορον καὶ πλέον ἀφήσητε τὰς προφάσεις καὶ ἐμβῆτε εἰς τὴν ἀλήθειαν καὶ θέλει τὸ γνωρίσητε ὅπου σᾶς γίνεται πολλὰ ὠφέλιμον. νὰ ἤξεύρετε ἂν δὲν ταῖς πιάσετε πταίσιμον δὲν εἶναι ἐπάνω μου εἰς ὅ,τι ἀκολουθήση παρὰ ἐδικὸν σας. Ἐξ ἀποφάσεως 1803 Δεκεμβρίου 17: Σούλι:

Τὸν Χασάν ἀγά τὸν βεκήλ χαρίζι μου τὸν χαρνατάρη τοῦ παιδιοῦ μου, καὶ ἄλλους ἀνθρώπους μου τοὺς ἔκαμα ταῖμι εἰς τὸ μέρος αὐτὸ τοῦ Φράρη, ὅπου νὰ τοὺς δώσουν τὸ νιζάμι νὰ τοὺς βάλουν νὰ καθίσουν μὲ τὸ ἥριτζι τους ραιᾶδες καὶ ἐσεῖς τὸ σύνορόν σας νὰ τοὺς πιάσητε μόνοι σας καὶ νὰ τοὺς δώσητε εἰς τὸ χέρι τῶν ἀνθρώπων μας καὶ ἂν δὲν ἠμπορεῖτε μόνοι σας πάρτε καὶ τοὺς ἀνθρώπους μου διὰ νὰ τοὺς πιάσουν καὶ μὴ προφασίζεσθε:—

Ε'

Ἴσον εὐγαλμένον ἀπὸ τὸ α' Μπουγιριτὶ τοῦ Ὑψηλοτάτου Βεζῦρ Ἀλή πασα.

Βεζῦρ Ἀλή πασα

(τ. σ.)

Ὅρισμὸς ἀπὸ τὸν ὕψηλότατον καὶ εἰδησις πρὸς ἐσᾶς Παργινοί. σήμερον ἦλθαμεν ἐδῶ εἰς τὸ Κακοσοῦλι, τὸ ὅποῖον ὁ θεὸς διὰ τὰς πολλὰς κακίας τοὺς ἐχάλασεν ὑποκάτω εἰς τὰς δυνάμεις τῶν στρατευμάτων μας ἀφ' οὗ ἔγιναν μουχασερὲ δεινότατοι αὐτοὶ οἱ Σουλιώταις οἱ ἀσῆδες καὶ ἐπολεμήθησαν ἀνδρείως, μὴ δυνάμενοι νὰ ὑποφέρωσιν, ἐβγήκαν καὶ ἔφυγαν καὶ διὰ νὰ ἔχουν κάμη ἀναριθμητα κακὰ εἰς τὸν κόσμον ὅλον καὶ εἰς ὅλον τὸν θαιᾶ, ἔχουν σκοτώσει καὶ ἀπὸ καιρὸν εἰς καιρὸν περισσότερον ἀπὸ τρεῖς χιλιάδες Τούρκους, διὰ τοῦτο σᾶς δίδομεν τὴν εἰδησιν νὰ μὴ ζυγώσετε κανένα ἀπὸ αὐτοὺς διὰ νὰ κατοικήση εἰς τὴν χώραν σας, ὅτι δὲν σᾶς συμφέρει. αὐτοὶ διὰ νὰ μὴν ἦτον καλοὶ ἀν(θρωπ)οὶ τοῦς ἐχάλασεν ὁ θ(εός), καὶ ἐσεῖς δὲν πρέπει νὰ χαθῆτε¹ ἐνάν-

¹) ἴσως εἰς τὸ πρωτόγραφον: σταθῆτε. — ² ἴσως: χαρίζομαι.

τιοὶ εἰς τὸν Θεόν, μόνον νὰ φυλάξετε τὴν παραγγελίαν μου ὁλοῦ οὔτε ἓναν νὰ μὴ ζυγώσετε εἰς τὴν χώραν σας, ἐπειδὴ ἐγὼ δὲν τοὺς χωρίζομαι², καὶ διατί νὰ πάρετε τὸν μελιὰ αὐτονῶν τῶν κακοποιῶν ἀν(θρώπων) εἰς τὰ σπήτια σας; ἡμεῖς οἱ ὑπεραγαπῶμεν ὡς ῥαῖίδες ὅπου εἶσθε τοῦ βασιλέως μας καὶ θέλοντας διὰ πάντα νὰ σώζεσθε μὲ ἄκραν ἡσυχίαν καὶ μὲ φύλαξιν κατὰ τὰς προσταγὰς ὅπου ἐλάβομεν παρὰ τοῦ κραταιοτάτου, διὰ τοῦτο οἱ δίδομεν αὐτὴν τὴν εἶδησιν παραγγέλοντίς σας καὶ συμβουλεύοντάς σας πολλάκις διὰ τοῦ παρόντος μπουγιουρδίου μας, νὰ μὴ δεχθῆτε κανένα νὰ κατοικήσῃ εἰς τὴν χώραν σας καὶ ὅσοι ἐμβῆκαν μίσα αὐτοῦ νὰ τοὺς πιάσετε ὅλους καὶ νὰ μᾶς τοὺς δώσετε ζωντανούς εἰς τὰς χεῖράς μας διὰ νὰ λάβωσι τὴν πρέπουσαν παιδείαν, ἀλλέως ἂν κάμετε γίνεται φανερὸν ὅπου ὄχι μόνον στέκεσθε ἐναντίοι εἰς τὴν συμβουλήν μας, καὶ εἰς τὴν ἐπιθυμίαν ὅπου ἔχομεν τῆς ἀληθοῦς ἡσυχίας σας, ἀλλὰ ἐνηγκαλίζοντες παρομοίους κακοποιούς, ἀποστάτας τοῦ βασιλέως μας, καὶ ὅπου δὲν ἄφησαν ῥαῖὰ ἀχάλαστον καὶ ὅπου ἐσκότωσαν τόσον κόσμον φαίνεται λέγω ὅπου τὸν μελιὰ θεληματικῶς τὸν καλεῖτε εἰς τὰ σπήτια σας.

Ὅθεν ἦτοι ὅσοι Σουλιῶται ἦλθον αὐτοῦ τοὺς πιάνετε ζωντανούς καὶ τοὺς παραδίδετε εἰς χεῖράς μας, ἢ νὰ ἔχωμεν ἀπόκρισίν σας καθαρὰν. Δυνατὸν νὰ ἔχουν γράμμα ἀπὸ κανένα ἀν(θρώπ)όν μας ἀπὸ τοὺς διωρισμένους εἰς αὐτὸν τὸν πόλεμον, ὅμως καὶ ἂν ἔχουν νὰ μὴν τὸ πιάσετε παρὰ νὰ ἀκούσετε τοῦτο τὸ συμβουλευτικὸν μὲ ὕσης τῆς ἀγάπης μπουγιουρδί μας καὶ νὰ ἀκολουθήσετε καθὼς προσταζόμεν ἐξ ἀποφάσεως.

1803 Δεκεμβρίου 16: Σούλιθεν.

[Υ. Γ.] Ἡμεῖς αὐτοὺς τοὺς κακοποιούς τοὺς ἐπολεμήσαμεν μὲ φριμάνι βασιλικὸν καὶ τοὺς ἐδιώξαμεν διὰ τοῦτο καὶ ἐσεῖς ὡς ῥαῖίδες τοῦ κραταιοτάτου βασιλέως μας νὰ μὴ τοὺς δεχθῆτε, οὔτε μέσα εἰς τὴν χώραν σας μήτε εἰς τὸ σύνορόν σας, καλτὴ καὶ τοὺς δεχθῆτε τὸ κάμετε μελιὶ ὅπου φιλίαν γειτονικὴν μαζί μας δὲν ἔχετε καὶ σὲ δύο ἡμέρας κατεβιάνομεν εἰς Γλυκὴν καὶ δὲν οἱ γίνεται καλόν».

(Ἐξ ἀντιγράφου.)

Βεζὺρ Ἄλια πασιᾶ

Ἐψηλότατε ἡγαγετλήμ μερχαμειτλή βενλιγκουνάμ
σουλιανούμ ἐφέντη μας δουλικῶς προσκυνοῦμεν σε.

Τὴν σήμερον ἐλάβομεν τὸ σεβάσιμον καὶ ὑψηλὸν μπουγιουρδί τῆς ὑψηλότης σου παρὰ τοῦ ἀπεσταλμένου τζοχαντάρι σας συντροφευμένος μὲ πολλὰς φαιηλίες καὶ ζῶα σας φορτωμένα πράγμα Σουλιώτικον, καὶ ὡς

ἔπρεπε τὸ ἐπροσκυνήσαμεν. Εἶδαμεν μὲ ἔκπληξιν μας νὰ μᾶς γράφειε διὰ τοὺς Σουλιώτας νὰ μὴν τοὺς δεχθοῦμεν εἰς τὴν χώραν καὶ σύνορον μας, καὶ ὅσοι ἔμβουον ἐδῶ νὰ τοὺς πιάσωμεν ζωντανοὺς καὶ νὰ τοὺς παραδώσωμεν εἰς τὰς δυνάμεις σας. Ἦνωσηκε ὑψηλότατε, ὅτι ἡμεῖς τέτοιους κακοποιοὺς ἀσίδες καὶ τραδιτόρους μὲ ὄλον ὁποῦ συχνάκις μᾶς ἐστάλθησαν μὲ προσκυνητὰ μπουγιουρδιὰ σας καὶ μὲ ἀνθρώπους ἐδικούς σας καὶ ζῶα σας, πάντοτε τοὺς ἐδιώξαμεν καὶ ἐκνηγήσαμεν, ὡς ἐμείναμεν μάλιστα περὶ τούτου καὶ προσταγμένοι ἀπὸ τὸν πανεκλαμπρότατον Ἀβδουλάχ μπέη ἐφάντη μᾶς, βεκύλην καὶ κυβερνήτην εἰς τούτους τοὺς νεοκτῆτους τόπους τοῦ κραταιοτάτου Ἀγούστου Βασιλέως μας, οὗ ὁ παντοδύναμος θεὸς διαγωνίζοι τὸ κράτος ἀήττητον ἀμὴν. Τέτοιαι μηχανικαὶ περιστάσεις ὑπερήγνησαν εἰς τὰς καρδίας μας μεγαλοτάτην θλίψιν καὶ σύγχυσιν βλέποντας ἀπὸ ἓνα μέρος νὰ μᾶς στέλνετε μὲ ἀνθρώπους καὶ ζῶα σας, τέτοιους διεστραμμένους καὶ ἀπὸ ἄλλο μᾶς γράφειε νὰ τοὺς κνηγήσωμεν καὶ τοὺς πιάσωμεν. Ἡ ὑψηλότης της εἶχε καὶ ἔχει ὄλην τὴν δύναμιν νὰ πράξῃ εἰς αὐτοὺς ἐκεῖνο ὁποῦ ὀρίζει, καὶ ἡμεῖς μὴ γένοιτό ποτε νὰ ζυγώσωμεν τέτοιους κακοποιοὺς ἀσῆδες. Καὶ παρακαλοῦμεν τὴν ὑψηλότητά της στέλνε τους εἰς τὰ πολλὰ καὶ ἀναρίθμητα ἐδικά της μέρη καὶ ὄχι εἰς τούτο τὸ παραμικρότατον σύνορον διὰ νὰ μὴ πειράζουσι τούτους τοὺς πιστοὺς καὶ σαρμπέστικους ῥαγιαδες τοῦ βασιλέως μας. ἀσήκωσέ μας παρακαλοῦμεν τούτην τὴν σύγχυσιν, ὑψηλότατε αὐθέντα, καὶ κάμετε νὰ στέλνωνται ἄλλοῦ τέτοιαι διεστραμμένοι ἀσῆδες, διατὶ εἶναι ἀνυπόφερτον εἰς ἡμᾶς τέτοιος μηχανικὸς ξηρὸς πειρασμός, ὁ ὁποῖος θέλει μᾶς κάμη νὰ φωνάξωμεν εἰς τὸν κραταιότατον βασιλέα μας. Ταῦτα καὶ μὲ ὄλον τὸ σέβας εὐλαβῶς ἀσπαζόμεθα τὰ κράσπεδα τῶν ἱματίων της.

Τῆ 17: Δεκεμβρίου 1803 Πάργα.

5'

Γαληνότητε πρίγκηψ δουλικῶς τὴν προσκυνοῦμεν.

Παρὰ τοῦ ἐδικοῦ σας κυρίου Μαγγιῶρ Χρηστάκη ἀσπασίως ἠξιώθημεν τὴν σεβασμίαν της ἐπιστολῆν, σημειωμένην τῆ 14: τοῦ τρέχοντος διὰ τῆς ὁποίας ἔγνωμεν τὴν εὐσπλαγχνίαν τῆς φιλανθρωποτάτης γαληνοτάτης ὑμῶν Γερουσίας, πρὸς τοὺς δυστυχημένους Σουλιώτας, διὰ τὴν ἔλευσιν τῶν ὁποίων εἰς τὰ σημειωθέντα νησιά. Διὸ κατὰ τὴν ἱεράν της προσταγὴν δὲν ἐλείψαμεν νὰ ἐκτελέσωμεν ὅσον ἦτον τῆς δυνάμεώς μας, ἀλλὰ τὸ πληθὸς αὐτῶν καὶ ἡ ἀκαταστασία των, προσέτι καὶ ἡ ἀνωμαλία τοῦ καιροῦ ἐπροξένησαν τὴν τόσῃν βραδύτητα καὶ ἔτι ηὐρίσκονται μερικοὶ εἰς τὰ ἐδῶ

τοὺς ὁποίους θέλει κάμωμεν νὰ ἀναχωρήσουν καὶ αὐτοὶ τάχιστα. Λοιπὸν μένομεν ἀκολουθῶς ὑπόχρεοι καὶ πρόθυμοι εἰς πᾶσαν σεβασμίαν προσταγὴν τῆς. Οὕτως καὶ μεῖλλον τὸ σέβας φιλοῦμεν τὰς χεῖράς σας.

Ἐκ Πάργης τῆ 30 Ὀκτωβρίου 1804.

Τῆς Ὑμετέρας Γαληνότητος
ταπεινοὶ δοῦλοι καὶ πρόεδροι

Γεώργιος Βασιλᾶς
Ἀναστάσιος Δημουλιζας
Ἰωάννης Μαυρογιάννης

Μετὰ τὴν ἐκτύπωσιν τῶν γραμμάτων τούτων εἶδομεν τὴν ὑπὸ τοῦ κ. Περ. Γ. Ζερλέντου ἐκδοθεῖσαν τῷ 1921 ἐν Ἀθήναις *Συνθήκην τῶν Ἑπτανησίων* καὶ τοῦ Ἄλῃ πασᾶ, ἐν ἣ (σελ. 25) ἐδημοσιεύθη ἡ ἐν σελ. 150—151 τοῦ παρόντος τεύχους Γ' ἐπιστολὴ τῶν ἀρματωλῶν τοῦ Σουλίου πρὸς τοὺς γερουσιαστὰς τῆς Ἰονίου πολιτείας μετὰ τινων παραλλαγῶν ὡς πρὸς τὴν ὀρθογραφίαν καὶ τινὰς λέξεις, καὶ λαθῶν ὡς πρὸς τινὰ κύρια ὀνόματα (*χαράσι, ἀποθάνουμεν, σαινατόρους, εἴμασθεν, προσταγὰς σας, ἀπριλίου 21, γιανα—χρεισιος, ναστα—πενούγας, ἀντὶ τῶν ἐν τῷ πρωτογράφῳ: χαλάσι, ἀπαιθάνουμεν, συνατόρους, ὕμαισιεν προσταγα σας, ἀπριλίου 25, γιανα-κι σεχος, ναστα--πενουκας*). Σημειωτέον ὅτι, ἐν τῇ ἐπιστολῇ ταύτῃ ἡ ἐν σελ. 151 στιχ. 4 λέξις *ζητοντας* ἐπαναλαμβάνεται δις ἐν τῷ πρωτογράφῳ.

Δ. Μ. Σ.